

Zubererazko transkribaketa bat

Bandan hartua (1973.ko Abenduan)

Mintzatzailea : Año Hegiapal

(Sohüta-koa)

Gaur Euskal Hizkuntzaritzak ezagutzen dituen arazoak inoiz zientzi-bidez eta sakonki garbituko badira, herriak hitz egiten duen hizkera ongi aztertuz lortuko da.

Hori dela-ta, gero eta premia handiagoa dago euskalki guztien «corpus» onak bildu, transkribaketa fidagarriak argitaratu, eta hori oinarritzat ikerkuntzan hastea.

Helburu horri buruz, neure apurra erantsi nahi izan dut transkribaketa apal honen bitartez. Lan-mota honetan ibilia den edonork daki batzutan entzuten dena zehazki zer den antz ematea oso neketsua izaten dela. Gauza bera Sohüta-ko ene hizkeraren azterketan.

Zenbait aldiz nik espero nituen gauzak ez entzunik ere, beren horretan utzi ditut. Bidea hori dela iruditzen zait.

TXILLARDEGI

- 1.—*lamiñák etabaşayáynak*
(= Laminak eta Basajaunak)

Ligi-ko Zubia

- 2.—*gižála lígiko sübia lamiñék egíni túşü*
(= gisala, Ligi-ko zubia laminek eginik duzu)
- 3.—*hajtátü süşjén gáñbat úlbün*
(= hautatu zizuten gau bat ilun)
- 4.—*ligjáarak ecjén habóo fida büücéat béen lanáen*
(= Ligi-arrak ez ziren haboro fida burutzerat beren lanaren)
- 5.—*etađéitü süťjén lamiñák*
(= eta deitu zituzten laminak)
- 6.—*béna lamiñák ecütúsün dohánik láni nábi ái*
(= baina laminak ez zituzun dohainik lanean nahi ari)

JOSÉ LUIS ALVAREZ ENPARANTZA

- 7.—*kalthégin cjesün heriko neskatiláik eizeréna*
(= galdegin ziezun herriko neskatilarik ederrena)
- 8.—*abentúko gájbes bates laminák abjátü sjén lánin*
(= abenduko gau beltz batez laminak abiatu ziren lanean)
- 9.—*sübía géogo goágo aisén*
(= zubia geroago gorago ari zen)
- 10.—*láster askenharía sén esariéko*
(= laister azken harría zen ezartzeko)
- 11.—*neskatila háen senargéya locátü sén ordéinkun*
(= neskatila haren senargeia lotsatu zen ordukoan)
- 12.—*ecekín habóo serégin*
(= ez zekien haboro zer egin)
- 13.—*éta ohítü sáun*
(= eta orhítu zitzaion)
- 14.—*oláutegi batetáa žuncén*
(= ollategi batetara joan zen)
- 15.—*éta, thámbe, borhá sabalcéndü*
(= eta, «zambe», borta zabaltzen du)
- 16.—*olára iacarcénda baratetá*
(= oilarra iratzartzen da baratetara)
- 17.—*ústéükhen cín ečekandérja sála*
(= uste ukan zuen etxekanderea zela)
- 18.—*bihíáen emáitea žíten*
(= bihiaren ematera jiten)
- 19.—*hástenda, éta bée kükürükü handjéniro igórtendü*
(= hasten da, eta bere kukurruku handieniro igortzen du)
- 20.—*ordéinkun laminák harítü sjén*
(= ordukoan laminak harritu ziren)
- 21.—*débrik éaman lésan olár madarikátü húa*
(= debruak eraman zezan oilar madarikatu hura)
- 22.—*askenharía ürthúki sjén üháçilat*
(= azken harria aurtiki zuten uhaitzealat)

- 23.—*éta hártakos, dá, géo lígiko sübin haríbat ménc*
 (= eta hartakoz da gero Ligi-ko zubian harri bat ments)

Basajaunak

- 24.—*başayáunak bisi đia bortín gízála*
 (= Basajaunak bizi dira bortuan gisala)
- 25.—*gison čáhar sombáite(k) tjóte*
 (= gizon xahar zenbaitek diote)
- 26.—*báyr sjeláik, éta arcáñ hán*
 (= haur zirelarik, eta artzain han)
- 27.—*ikhúsi đütjéla*
 (= ikusi dituztela)
- 28.—*animáleko žentelíba tia*
 (= animaleko jende eli bat dira)
- 29.—*gisonábeno handígo, bi métra lúse, déna bílho*
 (= gizona baino handiago, bi metro luze, dena bilo)
- 30.—*kabál ealá bestitüik*
 (= kabal-erara beztiturik)
- 31.—*belháraen erđitan begíbat bebarđütie*
 (= bekokiaren erdian begi bat bide dute)
- 32.—*bátin agércen dia úrhez bethéik*
 (= batean agertzen dira urrez beterik)
- 33.—*etagízála, sumájt bóla, abeástüik ljáte*
 (= eta gisala zenbait horrela aberasturik lirateke)
- 34.—*başayáuna kabalén ondótik sén artín*
 (= Basajauna kabalen ondotik ari zen bitartean)
- 35.—*héltü dia háen úrháen ebaštéa*
 (= heldu dira haren urrearen ebastera)
- 36.—*égja dén estakígü*
 (= egia ote den ez dakigu)
- 37.—*báyr gialáik bólencün đügü*
 (= haur garelarik horrela entzun dugu)

Herensugea

- 38.—*heen cügía bisi sën asalégi mašeláen bašartín*
(= herensugea bizi zen Azalegi mazelako basen artean)
- 39.—*kartjéleko kabálik óo žáten cütín*
(= hauzoko kabaleak oro jaten zituen)
- 40.—*isansádin šáhal, árdi, eta béhin edóbéste*
(= izan zedin txahal, ardi, eta behin edo bestean)
- 41.—*alsájko behíik eizerénak*
(= Alzai-ko behirik ederrenak)
- 42.—*egúmbates arnegín žokúbat egínik*
(= egun batez arneguan joko bat eginik)
- 43.—*alsajár gašté baték esári sján*
(= Alzai-ar gazte batek ezarri zuen)
- 44.—*behašila ého héencúge famatía*
(= behar zuela erho herensuge famatua)
- 45.—*šahálbat lárgotü sín*
(= txahal bat laxatu zuen)
- 46.—*éta haenlaría pólboas bétbe*
(= eta haren larrua polboraz bete)
- 47.—*eámancin ahál besála asalégi mašeláko bašétaat*
(= eraman zuen ahal bezala Azalegi mazaleko basetarat)
- 48.—*heen cügía egünbétan gošetúik cen*
(= heren sugea egun haietan goseturik zegoen)
- 49.—*žincen, eta šahála gaįndítü ahó kaldétik*
(= jin zen; eta txahala gaįnditu ahoko aldetik)
- 50.—*muthikúa egoncén ilhoricébaten gibélian*
(= mutikoa egon zen elorri-ondo baten atzean)
- 51.—*béna šórdéjž agítü sën*
(= baina okerragorik ere gertatu zen)
- 52.—*ecén ánču hári heen cügía ikhúsi siláik*
(= ez zen abantxu harritu herensugea ikusi zuenean)
- 53.—*héencügía eberék hartúik atjatüsen orúas*
(= herensugea amorruek harturik abiatu zen orroaz)

ZUBERERAZKO TRANSKRIBAKETA BAT

- 54.—*asalégi soláko alsáj elkícen dén hurílat edatea*
(= Azalegi-zolan Alzai jalgitzen den urera edatera)
- 55.—*hájn sitín orúak icúsi*
(= hain zituen orroak itsusi)
- 56.—*nún guemuthíkua, gašúa, híl bejécén léhüajñ gáñjan*
(= non, gure mutikoa, gaxoa, hil baitzen lekuaren gainean)
- 57.—*béen cügíak éhan cín*
(= herensugeak erhan zuen)

Etxahun

- 58.—*ečahúnen istóya libüian iskibátü besál besálađa*
(= Etxahun-en istoria liburuan izkiribatu bezal-bezala da)
- 59.—*egjá djá osó*
(= egia dira osoki)
- 60.—*gisómbat osóki maleúz isancúsün*
(= gizon bat osoki zoritxarrekoa izan zuzun)
- 61.—*ecúsün ahalisan eskúntü nahisén neškatiláekin*
(= ez zuzun ahal izan ezkondu nahi zuen neskatilarekin)
- 62.—*géo ibili súsün bée álde*
(= gero ibili zuzun bere aldetik)
- 63.—*nik óso encünadút saharér*
(= nik osoa entzun diet zaharrei)
- 64.—*húa egónik cúsün arcájñ*
(= hura egona zuzun artzain)
- 65.—*háyr seláik olhá batétan*
(= haur zenean, ola batetan)
- 66.—*barškoštár saharéli batekín*
(= barkoxtar zahar-eli batekin)
- 67.—*etahayék únca esagútü süsjén ečahún*
(= eta haiek ongi ezagutu zizuten Etxahun)
- 68.—*éta ečahúnek ecín, přefósta, barkóšen fáma húnik*
(= eta Etxahun-ek ez zuen, jakina, Barkoxe-n fama onik)

- 69.—*besté batekin esküntü sën*
 (= beste batekin ezkondu zen)
- 70.—*čėkúe(k) porčatúik gízála*
 (= etxezoek bortxaturik, gisala)
- 71.—*presundegía eságütü sín*
 (= presondegia ezagutu zuen)
- 72.—*koblábat eginceyón barkóšek aphésari*
 (= kobla bat egin zion Barkoxe-ko apaizari)
- 73.—*oáno encúten abálda nunáhi*
 (= oraindik entzuten ahal da non-nahi)
- 74.—*géo egoncén abúskin arcájñ*
 (= gero egon zen Ahuzki-n artzain)
- 75.—*bán agítusen ócálde máneš koblakái famatíaekin*
 (= han agitu zen Otsalde manex koblakari famatuarekin)
- 76.—*éta hétažk elkhisjén ócaldeta čahún déjčendjeñ koblák*
 (= eta haietatik jalgi ziren Otsalde eta Etxahun deitzen diren koblak)
- 77.—*ondótik estákit berač eránik esisánda*
 (= ondotik ez dakit berak erranik ez izanda)
- 78.—*erúman, žakeš, eta hójtan béra bełasále*
 (= Erroman, Jakes-en, eta horietan, bera beilari)
- 79.—*ahál trıştéki ibilisén*
 (= ahal bezain tristeki ibili zen)
- 80.—*isigaríko talentúko gisóna sën*
 (= izigarriko talentuko gizona zen)
- 81.—*bée adiskidėik hobéna abanču ého sín*
 (= bere adiskiderik hoberena abantxu erho zuen)
- 82.—*ústes bée éčáya ehájten čila*
 (= ustez bere etsaia erhaiten zuela)
- 83.—*kóblas kontátüdü bée bisicia*
 (= koblaz kontatu du bere bizitzea)
- 84.—*bortín gízála gáyas gáj žuncúsün*
 (= bortuan gisala gauzez gau joan zuzun)

- 85.—*háen eskjáltetik aícín*
(= haren eskualdetik aurrera)
- 86.—*ístáwen cúsün arcañ*
(= Istau-en zuzun artzain)
- 87.—*hántik žáci súsün*
(= handik jatsi zuzun)
- 88.—*hegiaphalín sú emánik*
(= Hegiaphalea-n su emanik)
- 89.—*alcájen edoalcüükün igáñten nobáñtek ikhúsi sísün*
(= Alzai-en edo Altzuruku-n igaraiten norbaitek ikusi zizun)
- 90.—*biegúnen búúko žandarímák ondótik sitísün*
(= bi egunen buruko jendarmeak ondotik zizkizun)
- 91.—*hán péko baséria dúsü, góñti žwajñian iškéra*
(= han behereko baserria duzu, goitik joatean ezkerretara)

Matalas

- 92.—*húa encúndiüt urdeháñten šaháreli báti*
(= hura entzun diot Urdehaiten zahar-eli bati)
- 93.—*etaestá ihúne dežáñk ačemáñten papbé saharétan*
(= eta ez da nehun ere jadanik atxematzen paper zaharretan)
- 94.—*basén gízála žáymbat iúyen*
(= bazen, gisala, jaun bat Iruri-n)
- 95.—*bjárnésa sén*
(= bearnesa zen)
- 96.—*eta segürtácen ahálda mataláñen ecáñ handia sénes péñre delakúa*
(= eta segurtatzen ahal da Matalas-en etsai handia zela Peyre delakoa)
- 97.—*gízála bjárnoko kostümák nahísan cütín esái šibeúan*
(= gisala, Biarno-ko ohiturak nahi izan zituen ezarri Ziberóan)
- 98.—*neskatilák béen esteñgajétan ecitín beáekin loási*
(= neskatilak beren eztaigauetan berarekin lo-erazi ez zitzaiz)
- 99.—*iuitárák etašibeutárák gáñstü sjén*
(= Iruri-tarrak eta Ziberu-tarrak gaiztatu ziren)

JOSÉ LUIS ALVAREZ ENPARANTZA

- 100.—*üñgüätü sjén gáj bates háen žauegia*
(= inguratu zuten gau batez haren jauregia)
- 101.—*sú eman cén*
(= su eman zioten)
- 102.—*géó eskápi sjén ahálcem besála*
(= gero eskapi zitzaien ahal zuen bezala)
- 103.—*béna kakwétan acáman cjén*
(= baina Kakuetan atzeman zuten)
- 104.—*kakwétan dašórcen máylek ühájca*
(= Kakueta-n da sortzen Mauleko uhaitza)
- 105.—*éta hájn cjén šéhe mušinkátü*
(= eta hain zuten xehe txikitu)
- 106.—*nunhobín esartéko espejicjén eráucike eíden*
(= non hobian ezartzeko ez baitzuten errautsik ere eriden)

José Luis ALVAREZ ENPARANTZA